

Goran Filipi

Istrorumunjski nazivi koji se tiču stabla i ploda masline

Plenarno izlaganje

Plenary lecture

UDK 811.135.1'282'373.6(497.571)

U članku se raspravlja o istrorumunjskim nazivima koji se tiču stabla i ploda masline. Obuhvaćeni su nazivi iz svih mjesta u kojima se još uvijek govori istrorumunjski. Termini su leksikološki i etimološki obrađeni. Ako je riječ o hrvatskim posuđenicama, svaka se uspoređuje sa sličnim nazivima u čakavskim govorima, a ako se radi o domaćem elementu, on se dovodi u vezu s oblicima u preostala tri rumunjska dijalekta (dačkorumunjski, arumunjski i meglenorumunjski). U obzir se uzimaju oblici cijele istočne jadranske obale što jesu s obzirom na kretanje Istrorumunja u povijesti opravdano ne bi li se utvrdilo je li pojedini oblik Istrorumunji preuzeli tek u Istri ili su ga donijeli iz Cetinske krajine. Na kraju svakoga članka pokušava se odrediti krajnji etimon (uglavnom praslavenski ili vulgarnolatinski). Radi lakšeg snalaženja u dodatku su članka dodana dva kazala, kazalo obrađenih istrorumunjskih naziva i kazalo krajnjih etimona.

Ključne riječi: istrorumunjski, maslina (stablo i plod), Istra, etimologija

0.

U članku se raspravlja o istrorumunjskim nazivima koji se tiču stabla i ploda masline. Obuhvaćeni su nazivi iz svih mjesta u kojima se još uvijek govori istrorumunjski. Termini su leksikološki i etimološki obrađeni. Svaki se obrađeni termin potvrđuje i uspoređuje s građom iz svih istrorumunjskih leksičkih repertoara drugih autora koji su nam na raspolaganju, a do etimologijskih se rješenja dolazi usporedbom istrorumunjskih oblika sa sličnim u okolnim čakavskim i slovenskim govorima u Istri, ali i u čakavskim idiomima otoka Krka i Dalmacije (govori otoka Krka i Dalmacije bitni su za etimologijska rješenja mnogih istrorumunjskih termina zbog kretanja Istrorumunja u povijesti), odnosno s riječima iz drugih triju rumunjskih

dijalekata kada je riječ o izvornim riječima. Prikupljeni se nazivi uspoređuju i s mletačkim (prije svega istromletačkim) riječima jer su mnogi čakavizmi u istrorumunjskome mletačkog podrijetla, dok je samih mletacizama u istrorumunjskome jako malo. Do čakavske, istarskoslovenske i (istro)mletačke građe dolazimo iz odgovarajućih rječnika i drugih pisanih izvora, a dobar smo dio i te građe sami prikupili. Građu iz drugih rumunjskih dijalekata navodimo samo iz izvora (isto vrijedi i za građu iz drugih idioma). Osim o oblicima, koji su predmetom naslova, na jednak se način razglaba i o istrorumunjskim riječima koje su s njima na bilo koji način povezane.

Za istrorumunjske oblike koje smo sami zabilježili služimo se grafijom koju smo sastavili za IrLA. Riječ je o prilagođenoj hrvatskoj latinici kojoj su dodani grafemi koji izražavaju istrorumunjske posebne glasove i posebni znakovi za digrame lj i nj:

ǎ – stražnje muklo a

ɛ – jako otvoreno e

ə – poluglas, čuje se između v i r u hrvatskoj riječi *vrt* – odgovara rumunjskome ă

č̣ – jako umekšano č

ś – umekšano š

ẓ̌ – umekšano ž

ʒ – početni glas u tal. *zelo*

ǰ – glas između hrvatskoga dž i đ

ɣ – velarni zvučni frikativ, kao u španjolskom *lago*

ǐ – hrvatsko lj

ǎ – hrvatsko nj

Naglasak u istrorumunjskim riječima bilježimo podcrtavanjem naglašenoga vokala, osim ǎ koje je uvijek naglašeno.

U jednosložnim riječima naglasak se ne bilježi.

Istrorumunjske imenice navode se u jednini bez člana, čemu slijede nastavci za određeni član (-u ili -a), za množinu (-o, -e, -č itd.), za množinu s određenim članom (-i, -ele,...) i na kraju odrednica roda (m., ž., n. ili bg.). Uz infinitiv glagola u zagradi se daje i oblik za 1. l. jd. prezenta. Pridjevi se bilježe samo u osnovnim oblicima, jedninski u m., ž. i n. te nakon točke i zarez slijede množinski.

Čakavske, slovenske i istromletačke riječi koje smo sami prikupili pišemo jednakom grafijom, a naglasak bilježimo kako je to uobičajeno u

odgovarajućim dijalektološkim praksama (osim za idiome s netonemskim naglasnim sustavom – naglasak na riječima iz tih idioma bilježimo podcrtavanjem naglašena vokala), dok oblike iz literature vjerno prenosimo prema izvorniku. U citatima značenja iz raznih rumunjskih rječnika u zagradi se ponekad daje samo najnužniji prijevod radi boljega snalaženja čitatelja koji rumunjski ne razumiju (kad je značenje posebno bitno za razumijevanje etimologije, odnosno onoga što se želi reći). Citati iz ostalih jezika rijetko se prevode.

Za bolje snalaženje u članku u dodatku se nalaze dva kazala: kazalo obrađenih istrorumunjskih oblika i kazalo krajnjih etimona.

U radu smo se koristili sljedećim kraticama:

- ar. – arumunjski
- bilj. – bilješka
- bg. – srednji rod rumunjskoga tipa (dvorod)
- bng. – bez naznake godine
- čl. – član
- dr. – dačkorumunjski
- ir. – istrorumunjski
- jd. – jednina
- l. – lice
- lat. – latinski
- m. – muški rod
- mlet. – mletački
- mn. – množina
- mr. – meglenorumunjski
- n. – srednji rod hrvatskoga tipa
- OA – osobne ankete
- odr. – određeni
- plt. – *pluralia tantum*
- prslav. – praslavenski
- rum. – rumunjski
- sln. – slovenski
- srvnjem. – srednjevisokonjemački
- stvnjem. – starovisokonjemački
- s. v. – *sub voce* (pod natuknicom)
- v. – vidi
- vlat. – vulgarnolatinski
- ž. – ženski rod

1. Maslina (*Olea europaea*) – stablo

U Šušnjevici i Novoj Vasi ulike, -a, -e, -ele ž., u Zankovcima ulike, -a, -e, -ele ž. i ulika, -a, -e, -ele ž., potonje i u svim ostalim mjestima.

Maiorescu ima *ulicǎ* (VlR 127), Byhan *úlikę* (IrG 374), Popovici *úlice*, -a (DRI 162), Cantemir *úliche* (Tlr 184), Dianich *'ulika*, -e, -ele (Vlrl 179). Posuđeno iz nekog čakavskog govora u Istri: npr. u Čepiću; Funtani; Svetvinčentu, Čabrunićima i Valturi; na Roveriji; u Medulinu; u Belom; na Grobinštini; u Senju *ulika*; (IrLA 1576; ImLA 1576; ILA 1576; RROG 300; RMG 249; BBT 502; GG 677; SR 158), u Čabrunićima i *vulika* (ILA 1576), u Labinu *ulika* (ImLA 1576), u Novom Vinodolskom *ulikva* (RČGNV 333) – izvedenice na *-ika*¹ od *úle* [< „vjerojatno iz balkanoromanskog odraza lat. *oleum* (...)“ (HER 653)]. Naziv je ograničen na Istru i sjeverno hrvatsko primorje, dosiže poprilično do Novog Vinodolskog. Šugar bilježi *ulika* uz napomenu da se tako govori u Vrbniku na Krku, u Rijeci, Dragi, Podvežici, Klani, Milašima i u Praputnjaku, u Istri: Srbinjak blizu Tinjana, Crni na Labinštini, Filipana, Divšići, Orbanići, Butkovići, Ližnjan, Baći povrh Brestove, u Cresu na o. Cresu i u Skrpčiću na o. Krku (HBI 744).

1.1. Divlja maslina (*Olea oleaster*)

U Šušnjevici i Novoj Vasi *divla ulike*, u Zankovcima *divla ulike*, u Jesenoviku i Škabićima *dibla ulika*, u svim ostalim selima *divla ulika*.

Hibridna sintagma u značenju „divlja maslina“, pridjev je hrvatski: *divlí* „divlji“ [u Šušnjevici i Novoj Vasi zapisali smo *divlí, divlje, divlo; divlí, divlje, divji, divje, divjo; divji, divje* i *diblí, diblje, diblo; diblí, diblje*, u ostalim mjestima *divlí, divla, divlo; divlí; divlje* i *divji, divja, divjo; divji, divje* i *diblí, dibla, diblo; diblí, diblje*, u Škabićima još i *dimní, dimna, dimno; dimní, dimne*, u Kovačeca nalazimo *dívji (dívli), dívja (dívle), dívji (dívli)* za Žejane i *dívli, dívle, dívli* za Šušnjevicu (IrHR 69), u ostalih *divl'* (Slr 309); *dívli, -e* (Tlr 164); *divlí* (Dir 207), *'divlji, 'divlju, -a, -o pl. -i, -e* (Vlrl 94) < čak. *divji, divlí* < prslav. **divъ* (SES 94, 95)]. Na isto pitanje u Čepiću smo dobili odgovr *divla ùlika*, u Brgudu *divla mǎslina* (IrLA 1581), u Čabrunićima i Valturi *dibla ùlika*, u Ližnjanu *dimna ùlika* (ILA 1581). Za *ulika* v. 1.

¹ Sufiksom *-ika*, pored ostaloga, označuju se i biljke i rodovi biljaka: npr. „*bròćika, čemèrika, gomòljika, jàdika, jèlika (stablo jele), jòšika (joha), kamènika, lovòrika, mljèčika, sapùnika, šimširika...*“ (TRHJ 878).

1.2. Maslinik

U Novoj Vasi *rasâdu (rasâd, -u, rasâd, -i m.)* i *rasâd (rasâd, -u, -e, -ele bg.) de ulike*, u Škabićima *sâdu (sâd, -u, -ure, -urle bg.) de ulike*, u Mihelima *maslenik, -u, maslenič, -i m.*, u svim ostalim mjestima koriste množinski oblik za maslinu: *ulike*, u Šušnjevići smo dobili odgovor s odr. čl.: *ulikele*.

U većini mjesta za maslinik je u uporabi množinski oblik od *ulika* (v. 1.). Tako je i u mnogim čakavskim govorima: npr. *ulike* u Čepiću (IrLA 1577), u Svetvinčentu, Čabrunićima, Valturi i Ližnjanu (ILA 1577), na Roveriji (RROG 300); u Brgudu *m,sline* (IrLA 1577). Kako oblik *maslina* u istrorumunjskome ne postoji (a dosta je rijedak, gdje postoji, i u istarskim čakavskim dijalektima; vjerojatno učena riječ), za termin *maslenik* koji smo zabilježili u Mihelima možemo pretpostaviti da je prilagođen prema hrvatskom standardnom nazivu: *mâslnik* (RHJ 575), izvedenica od *mâslina* (RHJ 575), izvedenica od *mâslo* (RHJ 575) < prslav. **mâslo* (ERHJ).

Preostali su termini hibridne sintagme doslovna značenja „(ra)sad od maslina“. Za *sad* i *rasad* (*ra- + sad*) paralelu nalazimo samo u Dianicha: *swad, -u* „vinograd“² (Vlrl 166)³. Barem što se distribucije prema čakavskim rječnicima u našem posjedu tiče posuđeno iz nekog čakavskog govora izvan Istre, u tom slučaju prije dolaska Istrorumunja u današnju postojbinu: npr. u Selcima na Braču *sâd, -a* „tek zasađeni vinograd“ (RSG 319), u Trogiru *sdd* „nasad divlje loze“ (RTCG 235), u Vrgadi *s°âd* „novo trsje“ (RGV 185), na Murteru *sâd* „mladi tek zasađeni vinograd“ (RGOM 228)⁴, u Kolanu na Pagu *sâd* „novi, mladi vinograd“ (RKGP 440) < prslav. **sâdъ* (SES2 636). Budući da tip *sad* kao slavizam postoji i u drugim rumunjskim dijalektima [imamo potvrdu za dačkorumunjski i arumunjski: dr. *sad* „voćnjak“ (DEX 942) i ar. *sad* „novoposađeni vinograd; vinograd“ (DDAr 913)], mogla bi biti i domaća riječ.

² Usp. i *sa'dić, -u* „mali vrt“ (idem).

³ Polazišni je glagol zastupljeniji: *sadi* „saditi“ (IrG 333; Tlr 179), *sadi* (Dlr 270), *sa'di* (Vlrl 159). Mi smo zabilježili: *sadi (jo sadešk)* u Šušnjevići i u svim ostalim mjestima *sadi (jo sades)*, posuđeno iz nekog čakavskog govora: npr. u Brgudu *sad'it* (IrLA 999), u Čepiću *sod'it* (IrLA 999), u Svetvinčentu *sdditi*, u Ližnjanu *sad'iti*, u Valturi *sâdit* (ILA 999) < prslav. **sad'iti* (SES2 636) → **sâdъ* (SES2 636) > *sâd* „mjesto, na kojem je nešto posađeno (n. pr. vrt, voćnjak, vinograd, rasadnik, rasad, usjev) (...) „novo što posađeno, osobito vinograd, mlad vinograd“ (ARJ XIV/429).

⁴ Osnovno značenje tipa *sad* u istrorumunjskim govorima je „vinograd“.

Preostaje nam još obraditi vezni elemenat sintagmi tipa *rasad de ulike*, prijedlog *de*: Prijedlog *de* domaći je: u svim smo mjestima zapisali **de** [de (Vr 103; IrG 204; DRI 106; Slr 308; Tlr 164; Dlr 205; IrHR 66)] < lat. *de*, REW 2488 > dr. *de* (DEX 262); ar. *di* (DDAr 382; DArM 191); mr. *di* (DMr 107). Za *ulika* v. 1.

1.3. Brati masline

U Žejanama ***poberuj (jo poberujs) ulikele***, u Šušnjevići ***pobirej (jo pobirešk) ulikele***, u Letaju, Zankovcima, Mihelima i Kostrčanu ***berj (jo beres) ulikele***, u ostalim južnim selima (Južna sela u kojima se još uvijek govori istrorumunjski: Šušnjevića, Nova Vas, Jesenovik, Letaj, Brdo, Škabići, Trkovci, Zankovci, Miheli, Kostrčan) ***pobirej (jo pobires) ulikele***.

Oba su glagola nesvršena, posuđena su iz nekog čakavskog govora: npr. u Čabrunićima *bràti*, u Valturi *bràt*, u Ližnjanu *brđti* (ILA 1585) < prslav. **brāti* (SES2 54); npr. na Roveriji *pob'irati* (RROG 202), u Mrkočima *pob'irat* (RGZM 399) – *po-* (< prslav. **po-*, SES2 530) + *brati*. Popovici ima *beri*, *-it*, *-esc* (DRI 92), Pušcariu *berí* i *beriveĭ* (Slr 304), Cantemir *berí* (Tlr 157), Sârbu i Frăţilă *beri* (Dlr 191), Dianich *be'ri* (Vlrl 84). Osim toga Pušcariu navodi *poberí* (Slr 320), Cantemir *pobiréi* i *pobirí* (Tlr 175), Sârbu i Frăţilă *poberi* (Dlr 251), Kovačec *poberí* (IrHR 148), Dianich *po-be'ri* (Vlrl 144) – glagoli tipa *poberi* svršeni su, preuzeti iz nekog čakavskog govora: npr. *pobràti* u Čabrunićima (ILA 1585), u Medulinu (RMG 178), na Roveriji (RROG 202). Oblici su poznati i u slovenskim istarskim govorima, npr. *po'birat 'ulká* u selu Puče kod Kopra (NGK 209).

Za *ulikele* v. 1.

2. Cvjetati (o maslini)

U Novoj Vasi ***cvetěj (jo cvetęs)***, u Šušnjevići ***cvetěj (jo cvetęšk)***, u svim ostalim mjestima ***cvetj (jo cvetęs)***.

Popovici je zabilježio *ţvetiĕj* (DRI 161), Cantemir i Kovačec *ţvetí* (Tlr 184; IrHR 204), Sârbu i Frăţilă *ţvetiĕj* (Dlr 291). Posuđenica iz nekog čakavskog govora: npr. u Crikvenici *cvětät* (CB 22), u Senju *cvetät* (SR 15) < prslav. **kvistí* (SES 77. s. v. **cvĕt**). Suzana Tododrović je sintagmu zabilježila i u selu Krkavče kod Kopra: *'ulká c'vâte*. (IZK 128)

2.1. Cvijet (pupoljak) masline

U Žejanama vele ***roža (roža, -a, -e, -ele ž.) de ulika***, u Šušnjevići ***cvętu (cvet, -u, -ure, -urle bg.) de ulike***, u Novoj Vasi ***cvętu (cvet, -u, cvet, -i m.) de ulike***, u Zankovcima ***cvętu (cvet, -u, cvet, -i m.) de ulike***, u Letaju, Mihelima i

Jesenoviku *cvętu (cvet, -u, cvet, -i m.) de ulika*, u Jesenoviku i *cvętu (cvet, -u, -ure, -urle bg.) de ulika*, potonje i u svim preostalim južnim selima.

Zabilježeni su nazivi hibridne sintagme doslovna značenja „cvijet od masline“. Za *ulika* v. 1., za *de* 1.2.

Prvi elemenat žejanske sintagme, *roža*, mogao je biti preuzet iz nekog od okolnih čakavskih govora [oblici tipa *roža, rožica* „cvijet“ prošireni su diljem Istre i Kvarnera (OA) i mogu se protumačiti kao mletacizmi; mlet. *rosa* „ruža“, BOE 583 < lat. *rōsa* „ruža“, REW 7375 s promjenom značenja „ruža“ → „cvijet“ do koje je moglo doći ili preko utjecaja slovenskih govora ili neovisno o njima (u slovenskim govorima oblici tipa *roža, rožica* znače „cvijet“, no i u slovenskom je prvotno značenje bilo „ruža“ – sln. *roža* Metka Furlan tumači kao germanizam latinskoga podrijetla, stvnjem. *rōsa*, srvnjem. *rōse* (SES2 631)]. Mogućih kombinacija ima dosta: žejanska bi riječ mogla biti izravna posuđenica iz slovenskih govora; čakavski oblik također je mogao biti izravno preuzet iz slovenskih govora, pa onda posredovan u ir.; slovenski bi oblici u istarskim slovenskim govorima također mogli biti mletacizmi koji su promijenili značenje pod utjecajem standarda; i čakavski oblici mogli bi biti germanizmi (v. i SKOK III/174, s. v. *rūsa*) itd.

Oblik *cvetu* je *cvet* s odr. čl.: u Letaju i Kostrčanu zapisali smo *cvet, -u, cvet, -i m*, u preostalim južnim selima *cvet, -u, -ure, -urle bg.*⁵ – Byhan ima *tsvět, -u, -ti, -turle* (IrG 373), Cantemir i Sârbu i Frățilă *țvet, -ure* (Tlr 184, Dlr 291), Dianich *tsvet* ali samo u značenju „vinski cvijet“ (Vlrl 179) < npr. u Brgudu i Čepiću *cvět* (IrLA 1285), u Valturi *tsvît*, u Ližnjanu *tsvît* (ILA 1285) < prslav. **kvěť* (SES 77).

3. Maslina (plod)

U Novoj Vasi *zarna (zarnę, -a, -e, -ele ž.) de ulike*, u Škabićima *zarna (zarna, -a, -e, -ele ž.) de ulika*, a u ostalim selima naziv je jednak nazivima za stablo (v. 1.).

Hibridne sintagme u doslovnom značenju „zrno od masline“. Prvi elemenat posuđen je iz nekog hrvatskog čakavskog govora. Pušćariu ima *zrnę* (Slr 332), Kovačec *zárņę, -a, -e, -ele* za Šušnjevicu, Novu Vas i Brdo i *zárna, -e, -ele* za Žejane (IrHR 222) – obojica u značenju „zrno“, ostali nemaju < npr. *zrno*

⁵ Oblik *cvet, -u, -ure, -urle m*. zapisali smo i u Žejanama, ali samo u značenju „pelud“.

na Roveriji (RROG 336), u Medulinu (RMG273), u Senju (SR 177), na Braču (RBČG 1075) < prslav. *zrbno (SES2 860). Za *de* v. 1.2., za *ulika* 1.

3.1. Kožica masline

U Šušnjevcima *koža* (*kože*, -a, -e, -ele ž.) *de ulike*, u Novoj Vasi *lupice* (*lupice*, -a, -e, -ele ž.) *de ulike*, u Jesenoviku *korica* (*korica*, -a, -e, -ele ž.) *de ulika*, u Letaju *lupa* (*lupa*, -a, -e, -ele ž.) *de ulike*, u Zankovcima *lupa* (*lupa*, -a, -e, -ele ž.) *de ulika*, u Trkovicima *koža* (*koža*, -a, -e, -ele ž.) *de ulika*, u Škabićima *k'oža* (*k'ože*, -a, -e, -ele ž.) *de ulika*, u ostalim južnim selima *koža* (*koža*, -a, -e, -ele ž.) *de ulika*, potonje i u Žejanama uz *skorca* (*skorca*, -a, -e, -ele ž.) *de ulika*.

Hibridne sintagme u doslovnom značenju „koža od masline“, „korica od masline“, „kožica (lupa, lupica, skorca) od masline“. U ovom nam odjeljku valja obraditi samo prve elemente sintagmi (za *ulika* v. 1., za *de* 1.2.).

Premda se imenice tipa *koža* [u Šušnjevcima smo zapisali *kože*, -a, -e, -ile ž., u Novoj Vasi *kože*, -a, -e, -ile ž., u ostalim mjestima *kože*, -a, -e, -ile ž., u svim mjestima, osim u Novoj Vasi i Šušnjevcima, još i *koža*, -a, -e, -ele ž. i *kože*, -a, -e, -ele ž., a u Šušnjevcima još i *kože*, -a, -e, -ele ž., u Novoj Vasi još i *kože*, -a, -e, -ele ž. – Maiorescu ima *cojă* i *coje* (VlRr 100), Popovici *coje* (DRI 99), Cantemir *cóje* (Tlr 162), Sârbu i Fraţilă *coja* (Dir 198), Kovačec za Šušnjevicu *cóze*, za Novu Vas i Žejane *cóže* (IrHR 54)] u potpunosti poklapaju s čakavskim oblicima tipa *koža* [npr. u Svetvinčentu i Čabrunićima *koža* (ILA 1642), u Labinu *kōža* (RLC 133), na Braču *koža* (RBČG 406) < prslav. *koz'a (SES 267)], ipak držimo ekonomičnijim pretpostaviti da je riječ o izvornim oblicima, slavenskog podrijetla, kao i u drugim rumunjskim dijalektima: dr. *coájă* (DEX 190); ar. *coáje* (DDAr 300), *coaji* (DAr 266, s. v. *coajă*), *coaji* (DArM 134); mr. *coájă* (DMr 74) – uz navedene dr. i ar. oblike daje se značenje „kora, ljuska“, dok Capidan mr. riječ tumači kao „piele“, dakle „koža (u živih bića)“⁶ Sama je sintagma po svoj prilici posuđena iz nekog čakavskog govora (npr. u Brgudu *koža od māsline*, u Čepiću *koža od ulike* – IrLA 1582). Bilo kako bilo, krajnji je etimon prslav. *kōža (ERHJ).

Oblik tipa *kora* od autora istrorumunjskih repertoara kojima se služimo donosi samo Kovačec, *córa* (IrHR 53 – za Brdo). Posuđenica iz nekog čakavskog govora: npr. *kōra* u Brgudu i Čepiću (IrLA 1723), u Svetvinčentu, Čabrunićima,

⁶ Za ir. smo također potvrdili i to značenje.

Valturi, Ližnjanu (ILA 1723), u Medulinu (OA), u Orbančićima kod Žminja (ČDO 469), u Senju (SR 59), na Braču (RBČG 406) < prslav. *kora (HER 332)⁷.

Za *lupa*, *lupice* odgovarajući oblik nalazimo samo u Dianicha: '*ljupa* (VlR 124). Posuđeno iz nekog čakavskog govora: npr. u Vodicama *lupina* (ID 189), u Pićnu *lupina* (PI 60), u Labinu *lupina* (RLC 147) – od *lupit(i)* i sl.: npr. u Vodicama *lupiti* (ID 189, s. v. *lupina*), u Orbančićima kod Žminja *lupit* (ČDO 484), u Boljunu *lupit* (RBG), u Labinu i Pićnu *lupit* (RLC 147; PI 60), u Funtani *lupiti* (MFR 46), u Belom na Cresu *lupit* (BBT 207), u Rukavcu i Crikvenici *lupit* (RČGR 144; CB 57) [< prslaven. **lupiti* (SES 313)] U Šušnjevi (o)*lupi* (jo) (*o*)*lupes*š, u ostalim južnim selima (o)*lupi* (jo) (*o*)*lupes*.

Za oblike tipa *skorca* Maiorescu je zapisao *scortă* (VlR 121), Cantemir *scorțe* (TlR 179), Kovačec *scórța* (IrHR 173 – za Žejane). Oblik bi mogao biti domaćeg podrijetla, pogotovo jer sličnih izraza u čakavskim idiomima, barem prema našim spoznajama, nema. Postoji, prema rječnicima s kojima raspolažemo, samo još u dačkorumunjskom: *scoartă* (DEX 961) < lat. *scôrtea*, REW 7742. Manje je vjerojatno da je posuđen iz nekog mletačkog govora: *scorza* (BOE 633), *scòrsa* (VG 981).

3.2. Meča (meso) masline

U Žejanama nismo zabilježili termin. U Jesenoviku su nam dali sintagmu *ča buro* (n.) *de ulika*, u Šušnjevi i Novoj Vasi *kârna* (*kârne*, -a, -i, -ile ž.) *de ulike*, u Letaju *kârna* (*kârna*, -a, -e, -ele ž.) *de ulika*, u Zankovcima *kârna* (*kârne*, -a, -e, -ele ž.) *de ulike*, u ostalim južnim selima *kârna* (*kârne*, -a, -i, -ile ž.) *de ulika*.

U svim južnim selima, osim u Jesenoviku, dobili smo kao odgovor hibridne sintagme u doslovnom značenju „meso od masline“. U ovom ćemo odjeljku obraditi imenicu „meso“ (za drugi član sintagme v. 1.2., za treći 1.). Cantemir bilježi *cârne* (TlR 158), Pușcariu *cârne* (SlR 306), Sârbu i Frățilă *cârne* (Dir 196), Kovačec *cârne*, -e (IrHR 47). Domaća riječ: dr. *cârne* (DEX 140); ar. *cârne* (DDAr 248), *carni*, *carne* (DAS 51), *carni* (DARm 119); mr. *cârni* (DMr 61) < lat. *caro*, REW 1706. Sintagme su svakako nastale prema okolnim oblicima u čakavskim govorima: npr. u Čepiću i Ližnjanu *mêso od ùlike* (IrLA 1583; ILA 1583), u Funtani *mîčso od ùlik*, u Labinu *mîčso od vùliki* (ImLA 1583).

⁷ „Pslovan. *(s)kora, rod. (sc. genitiv) *(s)koryę 'nekaj koži podobnega', je izpeljano iz pslovan. *(s)kora '(odrta) koža, (neustrojeno) usnje'. Beseda je prvotno pomenila *'rezanje, striženje', nato *'kar je odrezano' in končno 'koža.'“ (SES 574).

Jesenovička opisna sintagma *ča buro de ulika*, doslovce „ono dobro od masline“, nastala je in loco. Trebamo obraditi prva dva člana (za *de* v. 1.2., za *ulika* 1.). Prvi elemenat sintagme u ovom je slučaju pokazni pridjev srednjeg roda koji ima funkciju poimeničenja pridjeva koji slijedi (Istrorumunji ga u tu svrhu koriste i ispred pridjeva ženskoga i muškoga roda – OA). Paradigmu toga pokaznoga pridjeva (i zamjenice) sažimamo u sljedećim rečenicama: u Žejanama smo zapisali *ačela, ačâ/ačg; ačel', ačâle/ačgle* i *čela, čâ/ča; čel', čâle/čale*, u Novoj Vasi *čela, čâ/ča; ačel', ačâle*, u Brdu i Škabićima *čela, čâ/ča; ačel', ačâle*, u Šušnjevici *čela/čela, čâ; celí, čale/čâle/čale*, u ostalim južnim selima *čela, čâ; ačel', ačâle*. Domaća riječ. Maiorescu ima *acea, acele; acel, acești* (VlR 91), *cel, cei; cea, cele* (VlR 99), Byhan *atsél* (IrG 190), *tšel, tșe, tšel', tșéle* (IrG 365), Pușcariu *țela, ța* (Slr 328), Cantemir (*a)cél, (a)céa; (a)cel', (a)céle* (Tlr 157), Sârbu i Frățilă *ačel, ačâ, ačel', ačâle* (Dlr 186) i *čel, čâ, čâle* (Dlr 204), Kovačec za Brdo *čela, čâ, (ča), čel'i, čale (čâle)* (IrHR 61), za Žejane *ačela, ačâ (ačâ), ačel', ačâle* i *čela, čâ, (ča), čel', čâle (čale)*, za južna sela *čâla (čela), ča (čâ), čel', čale (čâle, čâle)* i za Šušnjevicu *țâla (țela), ța (țâ), țel'i, țale, (țâle, țâle)* (IrHR 21) < lat. **ecce-illu*⁸ (DEX 6) > dr. *acel, acela* (DEX 6, DER 43); ar. *ațél, ațeá* (DDAr 177); mr. *tšel, tséla* (DMr 307). Taj pridjev/zamjenica postoji i u srednjem rodu čakavskoga tipa: u Šušnjevici smo zapisali *ca*, u Žejanama *čâ*, u ostalim mjestima *ča*. Kovačec ima *čâ, ča* za sva mjesta (IrHR 61) i *ța, țâ* za Šušnjevicu (IrHR 202) – riječ tumači kao „pokazna zamjenica srednjeg roda“. Sârbu i Frățilă također izdvajaju zamjenicu *čâ* (Dlr 203) i *țâ* (Dlr 290) navodeći kao značenje rum. „*aceea*“⁹ dok Pușcariu uz *ța* samo daje naznaku pron (sc. zamjenica) (Slr 327) i upućuje na natuknicu *țel* koje nema, vjerojatno je mislio na *țela, ța* (Slr 328). Oblik *buro* u sintagmi o kojoj raspravljamo u srednjem je rodu hrvatskoga tipa. Prema našim istraživanjima paradigma toga pridjeva izgleda ovako: za muški rod jednine u svim mjestima upotrebljavaju *bur*, za muški rod množine u Žejanama *buri*, u južnim selima *buríi*; za ženski rod u Šušnjevici i Novoj Vasi *bure*, u množini *bure*, u svim ostalim mjestima *bura*, u množini *bure*; za srednji rod hrvatskoga tipa u jednini *buro*, u množini kao za muški, uz napomenu da smo u južnim selima više puta za množinu muškoga roda čuli *bur*. Byhan donosi *bur* (IrG 201), Popovici *bur* s nastavkom za ž. *-e* (DRI 95), Cantemir *bur, -e* (Tlr 159), Pușcariu *bur, -e, -o* (Slr 305), Sârbu i Frățilă *bur, -a* (Dlr 194), Kovačec *bur, -e, -o, -ø, -e* (za sva južna sela); *bur, -e, -o, -ø, burlí, bure* (za Brdo i Zankovce), *bur, -a, -o,*

⁸ „Lat. *ecce ille*, pasado a **ecce illum* o **eccum illum*“ (DER 43).

⁹ Dakle „taj, onaj“.

-ø, -e (za Žejane), Dianich *bur*, -a, -o, pl. *bur*, 'burlji, 'bure. Domaća riječ: dr., ar., mr. *bun* (DEX 118; DDAr 228; DMr 48) < lat. *bōnus*, REW 1208.

3.3. Koštica masline

U Žejanama *bobica* (*bobica*, -a, -e, -ele ž.) de *ulika*, u Jesenoviku ^u*osicele* (^u*osica*, -a, -e, -ele ž.) de *ulika*, u Šušnjevići *peščica* (*peščice*, -a, -e, -ele ž.) de *ulike*, u Novoj Vasi *peščice* (*peščice*, -a, -e, -ele ž.) de *ulike*, u Zankovcima *peščica* (*peščica*, -a, -e, -ele ž.) de *ulike*, u ostalim južnim selima *peščica* (*peščica*, -a, -e, -ele ž.) de *ulika*.

Svi navedeni termini hibridne su sintagme doslovna značenja „koštica od masline“. Za *ulika* v. 1., za *de* 1.2.

Prvi elemenat žejanske sintagme, *bobica*, odgovara čakavskim oblicima tipa *bobica*: u našem značenju npr. u Brgudu *bobica od črešne* (IrLA 1625), u Svetvinčentu i Čabrunićima *bobitsa* (ILA 1625), na Braču *bô.bica* „koštano zrno u plodu nekih biljaka, bobulja“ (RBČG 119), u Selcima *bôbica* (RSG 42), u značenju „zrno, boba, bobica“, u Medulinu i Vodicama *bobica* (RMG 25; ID 157), u Orbanićima i Belom *bôbica* (ČDO 419; RBT 45). Oblik nalazimo samo u Cantemira i Popovicia, i to samo u značenju „zrno, boba, bobica“: *bobitę* (DRI 93), *bóbitę* (Tlr 159). Riječ je možda ekonomičnije tumačiti kao domaći slavizam: dr. *bobitę*, „bobica“ umanjena od *boábă* „boba“ (DEX 104); ar. *bóbă* „voćka u govoru djece“ (DDAr 214), *bobă* „id.“ (DARm 105); mr. *bóbeă* „smrikvin plod“ (DMr 42). Sve su navedene rumunjske riječi izvedenice od oblika tipa *bob*: dr., ar., mr. *bob* (DEX 104, DDAr 214, DMr 42) što znači i „koštica“ (sic!). Bilo kako bilo, krajnji je etimon prslav. **bobъ* (SES 38).

Oblika tipa *peščica* nemaju autori istrorumunjskih repertoara kojima se služimo. Riječ je posuđena iz nekog čakavskog govora: npr. u Pićnu *peščica* (PI 82), u Labinu *peščica* (RLC 199), u Orbanićima *peščica* (ČDO 516)¹⁰. Vjerojatno iste etimologije kao i sln. *pečkà*, *pěčka* „vsako od semen jabolk, hrušk, grozdnih jagod“ (SSKJ-cd), *pačkà* „id.“ (MtP-cd) < prslav. **pyt'ьkà* (SES2 502). S obzirom na distribuciju riječi, Istrorumunji su je posudili tek nakon dolaska na Krk i u Istru¹¹.

¹⁰ Drugo je *peščica* „mala pest“ (u Istri i Dalmaciji – OA), umanjena od *pest* < prslav. **pestъ* (SES 438).

¹¹ I u ARJ IX/804 nalazimo potvrdu samo za sjeverne čakavske govore: npr. u Bakru: *peščica* „koščica (u voću)“.

Prvi elemenat sintagme koju smo zapisali u Jesenoviku, ^u*osicele*, množinski je oblik, umanjena na *-ica* s odr. članom od ^u*os* „kost“: u Žejanama smo zabilježili *os, -u, -e, -ele, m.*, u Šušnjevi, Jesenoviku, Letaju, Brdu, Trkovicima, Zankovicima, Mihelima i Kostrčanu *os, -u, -e, -ele bg.*, u Mihelima i Jesenoviku još i ^u*os, -u, -ure, -urle bg.*, u Šušnjevi, Novoj Vasi i Škabićima *os, -u, -ure, -urle bg.* – u istrorumunjskim repertoarima kojima se služimo nalazimo *os, -u* mn. *ose, osele* (DRI 132), *os*, mn. *osã* (Vlr 137), *os (uos), -e* (Dlr 244), *os, -u, óse, -ele* za Žejane, Šušnjevicu i Novu Vas i *os, -u, -ure, -urle* za Šušnjevicu (IrHR 138) < lat. *ossum*, REW 6114 > dr., ar. *os* (DEX 731, DDAr 809), mr. *uos* (DMr 316).

4. Zaključak

Od 58 obrađenih oblika (osnovnih riječi i sintagmi – s napomenom da se neki oblici razlikuju samo neznatno, fonetski) koje smo dobili kao odgovore na 10 pitanja njih 8 ima kao krajnji etimon latinsku riječ, a 17 praslavensku. Riječi koje imaju latinski krajnji etimon ušle su u istrorumunjske govore ugalvnom iz nekog čakavskog idioma gdje su mletacizmi (uz izuzetak *čárne* i *de* koje su nedvojbeno domaće i *skorca* koja bi to mogla biti), a manje-više isto vrijedi i za riječi koje sežu do praslavenskoga (među njima smo izdvojili *bobica* i *sãd* koje bi mogli biti sverumunjski slavizmi¹²).

Kazalo obrađenih istrorumunjskih oblika

ačęla – 3.2.	ča <u>bu</u> ro de <u>u</u> lika – 3.2.
berj <u>u</u> likele – 1.3.	čęla – 3.2.
bobica de <u>u</u> lika – 3.3.	čęla – 3.2.
bur – 3.2.	de – 1.2.
cvet – bilj. 5	dj í ba <u>u</u> lika – 1.1.
cvętu de <u>u</u> lika – 2.1.	dj í mńi – 1.1.
cvętu de <u>u</u> like – 2.1.	dj í vća <u>u</u> lika – 1.1.
cvętu de <u>u</u> lięe – 2.1.	dj í vća <u>u</u> like – 1.1.
cvetęj – 2.	dj í vća <u>u</u> like – 1.1.
ča – 3.2.	dj í vći – 1.1.
čã – 3.2.	kãrna de <u>u</u> lika – 3.2.

¹² Teško je pouzdano utvrditi je li koja riječ u istrorumunjski ušla tek u Dalmaciji i Istri, ili je to općerumunjski slavizam koji se u velikom broju slučajeva u Dalmaciji i Istri samo prilagodio ovdašnjim oblicima.

kârna de <u>l</u> ike – 3.2.	pober <u>u</u> j <u>l</u> ikele – 1.3.
kârna de <u>l</u> ike – 3.2.	pobire <u>g</u> j <u>l</u> ikele – 1.3.
kõrica de <u>l</u> ike – 3.1.	o ^l upî – 3.1.
kõza de <u>l</u> ike – 3.1.	os – 3.3.
kõze – 3.1.	râsad de <u>l</u> ike – 1.2.
kõža – 3.1.	râsadu – 1.2.
kõža de <u>l</u> ika – 3.1.	ro <u>ž</u> a de <u>l</u> ika – 2.1. sadi –
kõže – 3.1.	bilj. 3
kõže – 3.1.	skor <u>ç</u> a de <u>l</u> ika – 3.1.
k ^u õže de <u>l</u> ika – 3.1.	<u>l</u> ika – 1.
íupa de <u>l</u> ika – 3.1.	<u>l</u> ike – 1., 1.2.
íupa de <u>l</u> ike – 3.1.	<u>l</u> ike – 1.
íupî – 3.1.	<u>l</u> ikele – 1.2.
íupice de <u>l</u> ike – 3.1.	^u os – 3.3.
pesciça de <u>l</u> ike – 3.3.	^u osicele de <u>l</u> ika – 3.3.
pešçice de <u>l</u> ike – 3.3.	zãrna de <u>l</u> ika – 3.
pešçica de <u>l</u> ika – 3.3.	zãrna de <u>l</u> ike – 3.
pešçica de <u>l</u> ike – 3.3.	

Kazalo krajnjih etimona

A) latinskih

bõnus – 3.2. caro – 3.2.
 *ecce-ille – bilj. 8
 *ecce-illum – 3.2.; bilj. 8
 *eccum-illum – bilj. 8
 de – 1.2.

oleum – 1.
 õssum – 3.3.
 rõsa – 2.1.
 scõrtea – 3.1.

B) praslavenskih

*bьrãti – 1.3.
 *bobъ – 3.3.
 *divъ – 1.1.
 *kora – 3.1.
 *ko'za – 3.1.
 *kvěťъ – 2.1.
 *kvistí – 2.
 *lupiti – 3.1.
 *mãslo – 1.2.

*pestъ – bilj. 10
 *pъt'ьkã – 3.3.
 *po- – 1.3.
 *sãdъ – 1.2.; bilj. 3
 *sadíti – bilj. 3
 *(s)kora – bilj. 7
 *(s)kori – bilj. 7
 *zrъno – 3.

Literatura

Literatura

- **ARJ** – *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I-XXIII, HAZU (tada JAZU), Zagreb 1880. – 1976.
- **BBT** – Nikola Velčić, *Besedar Bejske Tramuntane*, Mali Lošinj – Beli – Rijeka 2003. BOE – Giuseppe Boerio, *Dizionario del dialetto vene-ziano*, Martello Editore, Milano 1971. (pretisak mletačkoga izdanja iz 1856.)
- **CB** – Đurđica Ivančić-Dusper, *Crikveniški besedar*, Ustanova u kulturi „Dr. Ivan Kostrenčić“, Crikvenica 2003.
- **ČDO** – Janneke Kalsbeek, *The Čakavian Dialect of Orbančić near Žminj in Istria*, Editions Rodopi B. V., Amsterdam-Atlanta 1998.
- **DAR** – Matilda Caragiu Marioțeanu, *Dicționar aromân*, I (A-D), Editura Enciclopedică, Bukurešt 1997.
- **DARm** – Dina Cuvata, *Dicționar armănescu – machidunescu*, Skoplje 2006.
- **DAS** – Pribislav B. Marinković, *Cincarsko – srpski rečnik*, Srpsko-cincarsko društvo „Lunjina“, Beograd 2009.
- **DDar** – Tache Papahagi, *Dicționarul dialectului aromân*, Editura Academiei Republicii Populare Romîne, Bukurešt 1963.
- **DER** – Alejandro Cioranescu, *Diccionario etimologico rumano*, Tenerife, Madrid 1966.
- **DEX** – *Dicționarul explicativ al limbii române*, Univers Enciclopedic, Bukurešt 1998.
- **Dir** – Richard Sârbu & Vasile Frățișă, *Dialectul istro-român*, Editura Amarcord, Temišvar 1998.
- **DMr** – Theodor Capidan, *Meglenoromâni III, Dicționar meglenoromân*, Bukurešt (bng.)
- **DRI** – Josif Popovici, *Dialectele romîne*, IX: Dialectele romîne din Istria, partea a 2^A (texte Ei glosar), Halle A. D. S., Editura autorului, 1909.
- **ERHJ** – Ranko Matasović, Tijmen Pronk, Dubravka Ivšić, Dunja Brozović Rončević, *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika* (rukopis A – NJ)
- **GG** – Iva Lukežić, Sanja Zubčić, *Grobnički govor XX. stoljeća* (gramatika i rječnik), Katedra Čakavskog sabora Grobinščine, Rijeka 2007.
- **HBI** – Ivan Šugar, *Hrvatski biljni imenoslov*, Matica hrvatska, Zagreb 2008.
- **HER** – Alemko Gluhak, *Hrvatski etimološki rječnik*, August Cesarec, Zagreb 1993.
- **ID** – Josip Ribarić, *O istarskim dijalektima*, Pazin 2002.
- **ILA** – Goran Filipi, Barbara Buršić Giudici, *Istriotski lingvistički atlas*, Znanstvena udruga Mediteran, Pula 1998.
- **ImLA** – Goran Filipi, Barbara Buršić Giudici, *Istromletački lingvistički atlas*, Dominović, Zagreb 2012.

- **IrG** – Arthur Byhan, *Istrorumänisches Glossar*, u: *Iahresbericht ds Instituts für rumänische Sprache*, IV, Leipzig 1899., 174-396.
- **IrHR** – August Kovačec, *Istrorumunjsko-hrvatski rječnik s gramatikom i tekstovima*, Znanstvena udruga Mediteran, Pula 1998.
- **IrLA** – Goran Filipi, *Istrorumunjski lingvistički atlas / Atlasul Lingvistic Istroromân / Atlante Linguistico Istrorumenno*, Znanstvena udruga Mediteran, Pula 2002.
- **IZK** – Suzana Todorović, *Slovensko istrsko izrazje v zaledju Kopra*, Libris, Kopar, 2015.
- **MFR** – Alexander Selman, *Mali funtanjanski rječnik*, (vlastita naklada), Funtana 2006.
- **MtP-cd** – Maks Pleteršnik, *Slovesnko-nemški slovar (1894-1895)* – transliterirana izdanja, izdanje na CD-u, Ljubljana 2006.
- **NGK** -Suzana Todorović, *Raznovrstnost narečnih govora na Koprskem: Bertoki, Puče, Sveti Anton. Koper*, Libris, Kopar, 2018.
- **OA** – osobne ankete
- **PI** – Šime Ružić Sudčev, *Pičan i pičònski idiomi*, C.A.S.H., Pula 1999.
- **RBČG** – Petar Šimunović, *Rječnik bračkih čakavskih govora*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb 2009.
- **RBT** – Nikola Velčić, *Besedar bejske tramuntane*, Adamić d. o. o., Cres – Lošinj 2003.
- **RČGNV** – Josip M. Sokolić-Kozarić, Gojko M. Sokolić-Kozarić, *Rječnik čakavskog govora Novog Vinodolskog*, Rijeka – Novi Vinodolski 2003.
- **RČGR** – Franjo Mohorovičić-Maričin, *Rječnik čakavskog govora Rukavca i bliže okolice*, Adamić, Katedra čakavskog sabora Opatija, Rijeka –Opatija - Matulji 2001.
- **REW** – W. Meyer-Lübke, *Romanisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg 1972.
- **RGOM** – Edo Juraga, *Rječnik govora otoka Murtera, Ogranak Matice hrvatske Šibenik, Županijski muzej Šibenik, Murter – Šibenik 2010.*
- **RGV** – Blaž Jurišić, *Rječnik govora otoka Vrgade, II, JAZU (danas HAZU)*, Zagreb 1973.
- **RGZM** – Radoslav Runko, *Rječnik govora zaseoka Mrkoči u Istri, Naklada Kvarner, Rijeka 2014.*
- **RKGP** – Ivo Oštarić, *Rječnik kolanjskoga govora ili Ričnik mista Kolana na otoku Pagu, Ogranak Matice hrvatske Zadar, Zadar 2005.*
- **RLC** – Marijan Milevoj, *Gonan po nase (rječnik labinske cakavice)*, Mathias Flacius, Labin 2006.

- **RMG** – Marija Peruško, *Rječnik medulinskoga govora*, Mendula –Općina Medulin, Medulin 2010.
- **RHJ** – Jure Šonje (ur.), *Rječnik hrvatskoga jezika*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb 2000.
- **RPZ** – Ante Barbić, *Rječnik Pitava i Zavale*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb 2011.
- **RROG** – Slavko Kalčić, Goran Filipi, Valter Milovan, *Rječnik roverskih i okolnih govora*, Ogranak Matice hrvatske Pazin, Pazin 2014.
- **RSG** – Siniša Vuković, *Ričnik selaškoga govora (rječnik dijalekta Selca na otoku Braču)*, Laus, Split 2001.
- **RTCG** – Duško Geić, Mirko Slade Šilović, *Rječnik trogirskog cakavskog govora*, Muzej grada Trogira, Trogir 1994.
- **SES** – Marko Snoj, *Slovenski etimološki slovar*, Mladinska knjiga, Ljubljana 1997.
- **SES2** – Marko Snoj, *Slovenski etimološki slovar (druga, pregledana in dopolnjena izdaja)*, Modijan, Ljubljana 2009.
- **Sir** – Sextil Pușcariu, *Studii istroromâne*, III, Cvltvra Națională, Bukurešt 1929.
- **SKOK** – Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, IV, JAZU (danas HAZU), Zagreb 1971 – 1974.
- **SR** – Milan Moguš, *Senjski rječnik*, HAZU, Ogranak Matice hrvatske Senj, Zagreb – Senj 2002.
- **SSKJ-cd** – *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, izdanje na CD-u, Ljubljana, (bng.)
- **Ir** – Traian Cantemir, *Texte istroromâne*, Editura Academiei Republicii Populare Române, Bukurešt 1959.
- **TRHJ** – Stjepan Babić, *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku. Nacrta za gramatiku*, Globus, HAZU, Zagreb 1991.
- **VDVD** – Luigi Miotto, *Vocabolario del dialetto veneto-dalmata*, LINT, Trst 1991. VG – Enrico Rosamani, *Vocabolario giuliano*, LINT, Trst 1999.
- **Vlr** – Ioan Maiorescu, *Itinerario in Istria e vocabolario istriano-romeno*, Edizioni Parnaso, Trst 1996.
- **Vlrl** – Antonio Dianich, *Vocabolario istroromeno-italiano: la varietà istroromena di Briani*, Edizioni ETS, Pisa 2010.
- **Vlrr** – Ioan Maiorescu, *Itinerar in Istria și vocabular istriano-român*, București 1900

Sažetak

U članku se raspravlja o istrorumunjskim nazivima koji se tiču stabla i ploda masline. Obuhvaćeni su nazivi iz svih mjesta u kojima se još uvijek govori istrorumunjski. Termini su leksikološki i etimološki obrađeni. Ako je riječ o hrvatskim posuđenicama, svaki se uspoređuje sa sličnim nazivima u čakavskim govorima, a ako se radi o domaćem elementu, on se dovodi u svezu s oblicima u preostala tri rumunjska dijalekta (dačkorumunjski, arumunjski i meglenorumunjski). U obzir se uzimaju oblici cijele istočne jadranske obale što je s obzirom na kretanje Istrorumunja u povijesti opravdano ne bi li se utvrdilo je li pojedini oblik preuzeli tek u Istri ili su ga donijeli iz Cetinske krajine. Na kraju svakoga članka pokušava se odrediti krajnji etimon (uglavnom praslavenski ili vulgarnolatinski). Radi lakšeg snalaženja u dodatku su članka dodana dva kazala, kazalo obrađenih istrorumunjskih naziva i kazalo krajnjih etimona.

Termini istrorumeni che riguardano la terminologia dell'olivo

(Riassunto)

Nel presente saggio vengono elaborati lessicalmente ed etimologicamente i termini istrorumeni che riguardano l'olivo. Tutte le forme elaborate vengono paragonate alle parole corrispondenti nelle parlate croate, slovene e (istro)venete nonché a quelle negli altri tre dialetti rumeni (dacorumeno, arumeno e meglenorumeno). Alla fine di ogni articolo si propone la soluzione etimologica. Nel corpus di 58 forme elaborate (ottenute come risposte alle 10 domande) otto di loro hanno come etimo remoto la parola latina, e invece 17 quella protoslava. Le forme che risalgono all'etimo latino sono entrate nell'istrorumeno tramite qualche idioma ciacavo (eccetto *kârna* e *de* che sono senza alcun dubbio parole nostrane e *skorca* che potrebbe esserlo). Più o meno lo stesso vale anche per quelle forme che risalgono all'etimo protoslavo (tra di loro *bobica* e *sâd* potrebbero essere forme nostrane, slavismi panrumeni).

Parole chiave: istrorumeno, ulivo/oliva, Istria, etimologia